

No: 1811 – Menş e Adı

ÇERKEŞ ÇİÇEK BALI

Tescil Ettiren
ÇERKEŞ BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 26.12.2024 tarihinden itibaren korunmak üzere 07.01.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1811
Tescil Tarihi	: 07.01.2026
Başvuru No	: C2024/000400
Başvuru Tarihi	: 26.12.2024
Coğrafi İşaretin Adı	: Çerkeş Çiçek Balı
Ürün / Ürün Grubu	: Çiçek balı / Bal
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Çerkeş Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: İdris Mah. Hükümet Cad. Çerkeş ÇANKIRI
Coğrafi Sınır	: Çankırı ili Çerkeş ilçesi
Kullanım Biçimi	: Çerkeş Çiçek Balı ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Çerkeş Çiçek Balı ibaresi ve menşe adı amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Çerkeş Çiçek Balı; zengin bitki florasına sahip olan Çerkeş ilçesindeki bitki örtüsünde yetişen çiçekli bitkilerden salgılanan nektarların, bal arıları tarafından toplanmasıyla üretilen multifloral bir çiçek balıdır. Çerkeş Çiçek Balı üretimi; düşük rakımdaki alanlardan yüksek rakımlardaki alanlara doğru ilkbahar aylarında başlar, nihai balın elde edileceği yaz aylarının sonuna doğru azalır ya da son bulur.

Çerkeş Çiçek Balı; kaynağına göre çiçek balı sınıfında, üretim ve/veya pazara sunuş şekline göre süzme ve/veya petekli bal şeklinde üretilir ve tüketiciye sunulur.

Çerkeş Çiçek Balının üretimi yüzyıllar öncesine dayanır. Çerkeş Çiçek Balı; arıcıların geçmişten günümüze kadar yaygın bir şekilde yürüttükleri arıcılık faaliyetleri sonucunda Çerkeş ilçesi ile özdeşleşen ve bilinen bir çiçek balıdır.

Çerkeş Çiçek Balı üretiminde genel itibariyle Anadolu Arısı (*Apis mellifera anatoliaca*), Kafkas Arısı (*Apis mellifera caucasica*) arı ırkı ve melezleri ile bu ırklara bağlı olarak gelişen ekotipleri kullanılır. Bu arılar; ideal dil yapısı ve morfolojik özellikleri sayesinde derin tüplü çiçeklerden kolaylıkla nektar toplama yeteneğine sahip olup Çerkeş ilçesinin karasal iklimi ve coğrafi konumuna uyum sağlamışlardır.

Çerkeş Çiçek Balına konu arıcılık faaliyetlerindeki başlıca bitki florası ve ortalama çiçeklenme dönemlerine ilişkin zaman aralıklarına aşağıda yer verilmektedir:

Tablo.1- Çerkeş Çiçek Balının Elde Edildiği Başlıca Bitki Florası ve Ortalama Çiçeklenme Dönemleri

Majör (Yaygın) Bitki Adı	Çiçeklenme Başlangıç Tarihi	Çiçeklenme Bitiş Tarihi
Meyve çeşitleri	30 Nisan	20 Haziran
Kuşburnu, Ihlamur	10 Nisan	1 Haziran
Ahlat, Akasya	15 Nisan	1 Haziran
Alıç, Böğürtlen	1 Mayıs	10 Temmuz
Hardal	10 Mart	15 Haziran
Geven	30 Haziran	1 Ağustos
Kekik, Korunga	30 Mayıs	1 Ağustos
Isırgan, Ballıbaba	30 Nisan	15 Haziran
Fiğ	30 Nisan	15 Mayıs
Sığırkuyruğu	30 Mayıs	15 Temmuz
Adaçayı, Yonca	1 Mayıs	1 Ağustos
Çiğdem, Söğüt	1 Nisan	1 Mayıs
Deve dikenî	1 Temmuz	1 Eylül
Sütleğen, Üçgül	15 Nisan	1 Eylül
Karaçalı	30 Nisan	1 Ağustos
Sebze çeşitleri	30 Mayıs	1 Ekim

Yukarıda sayılan bitki florası sayesinde Çerkeş Çiçek Balı; şeffaf görünümlü, sarı renk ve tonlarında ve sarı-turuncu renkler arasında bulunan amber olarak bilinen renk ve tonlarında değişebilen renkte, temin edildiği florya özgü kokuya ve tatlı tada sahip, kıvamlı ve akışkan yapıda, uygun muhafaza koşullarında geç kristalize olan bir baldır. Tüketildiğinde ağızda ve boğazda yoğun acılık ve yanma hissi bırakmaz.

Uygun iklim ve yetiştiricilik koşullarında Çerkeş Çiçek Balının sağlandığı başlıca yaygın bitki florası/botanik kaynağı özellikle Fabaceae, Rosaceae ve Lamiaceae familyalarından oluşur. Bu familyalara ait toplam polen oranı Çerkeş Çiçek Balında en az %45'dir.

Çerkeş Çiçek Balında botanik kaynak olarak sekonder ve minör olabilen/bulunabilecek polenler ise; Apiaceae, Lamiaceae Boraginaceae, Rosaceae, Ranunculaceae, Rhamnaceae familyalarına ait türlerden oluşur.

Uygun iklim ve yetiştiricilik koşullarında Çerkeş Çiçek Balında prolin miktarı en az 600 mg/kg'dır.

Üretim Metodu:

Çerkeş Çiçek Balı; Türk Gıda Kodeksi mevzuatında yer alan; süzme çiçek balı ve/veya petekli bal şeklinde üretilir ve tüketiciye arz edilir.

Çerkeş Çiçek Balı üretimi, Çerkeş ilçesi ve çevresindeki genel itibarıyla yüksek rakımlı alanlara kovanlar yerleştirilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Arıcılık faaliyetleri genellikle sabit arıcılık şeklinde yürütülür. Arı yetiştiricileri sahip oldukları bilgi birikimini ve pratik arıcılık uygulamalarını kuşaktan kuşağa aktararak bu bilgilerin devamlılığını sağlar.

Çerkeş Çiçek Balı Üretim Aşamaları:

Kışlatma: Açık alanlarda ve kapalı alanlarda kışlatma olmak üzere iki şekilde kışlatma yapılabilir:

- 1- Açık alanda kışlatma yönteminin kullanıldığı durumda kovanlar, doğal şartlara/açık alanlara bırakılır. Sonbaharda kovanda biriken propolisler kovanın ısı kararlılığını koruduğu için temizlenmesi tavsiye edilmez. Birçok arı yetiştiricisi, zayıf popülasyonlarla kışa girmeye bağlı riskleri azaltmak için açık alanlarda kışlatmayı tercih eder. Kış aylarında nispeten sıcaklığın daha yüksek olduğu alanlar seçilir. Bu nedenle arı yetiştiricileri genellikle bu alanlarda kışlatma yapmayı tercih eder. Kışlatma için uygun havalandırma koşullarının sağlanması, tabandaki polen tuzağının açık bırakılması ve kovan için etkili bir nem ve ısı izolasyonunun sağlanması önem arz eder.
- 2- Kapalı alanlarda kışlatma durumunda ise arı yetiştiricileri, arılarını kışlatmak için nem, ısı ve ışık bakımından iyi izole edilmiş özel kapalı alanları kullanır. Bu kışlatma alanlarında hava akımı ve ışıklandırma olmamalıdır. Kışlatma odalarının, beton, kerpiç vb. sıcaklık değişimlerinden etkilenmeyen malzemelerden yapılması; kışlatma için karanlık, sessiz ve havalandırılmalı bir ortama olanak sağlar. Ayrıca bu odaların içinde suyun donmayacağı ve iç sıcaklığının 4-8°C aralığında olacağı şekilde tasarlanması uygun olur. İklim ve hava şartlarına bağlı olarak oda sıcaklığının artması durumlarına karşı odaya yeni hava girecek şekilde ortamın serinletilmesi uygun olur. Böylelikle ortamın havalandırılması ve nem seviyesinin kontrol altında tutulması sağlanır. Kışlatma odasının, gürültü ve titreşimlerden etkilenmemesi, sıcaklık durumunun ise düzenli aralıklarla kontrol edilmesi uygun olur. Kovanlar, duvarlara fazla yaklaşmayacak şekilde, zeminden yüksek raf vb. üzerine yerleştirilir. Üst üste en fazla üç sıra kovan konulması tavsiye edilir. Kovanlar dizilirken güçlü koloniler en altta zayıf koloniler ise ortada olacak şekilde sıralama yapılır. Bunun nedeni zayıf kolonilerin soğuğa karşı daha hassas olmasıdır. Ayrıca kış döneminde kovan içinde oluşabilecek nem kaynaklı suyun dışarı atılabilmesi için de kovanların öne doğru biraz eğimli bırakılması uygun olur.

Bakım ve Besleme İşlemleri: Sonbahar bakımı sırasında kovanlarda biriken propolis kovan içerisindeki sıcaklık dengesinin sağlanmasına yardımcı olduğu için temizlenmez. Propolis temizliği, arıların doğaya çıktığı bahar aylarında yapılır. Bu dönemde kovanların içi detaylı bir şekilde temizlenir ve uygun olmayan petekler yenileri ile değiştirilir.

İlkbaharda havaların ısınmasıyla birlikte arıların bakım ve besleme işlemleri başlar. Arıların ilkbaharda arılar için hazırlanan kek ve şekerli şurup verilerek beslenmesi, güçlenmesi sağlanır. Genellikle mart ayında ağaçların/bitkilerin çiçeklenmeye başlaması ile birlikte bakım ve besleme işlemlerine başlanır. İlerleyen zamanlarda

nektar akımının durumuna göre kolonilerin geliştirilmesine yönelik bakım besleme işlemlerine mayıs ayı sonuna kadar devam edilerek bal arıları üretim sezonuna hazırlanmış olur.

Arı yetiştiricileri ilkbahar faaliyetlerine mart ayında başlar. Bu dönemde arı ve kovan kontrolleri yapılır. Kovadaki besin durumu, ana arı ve yumurtlama durumu, işçi arı sayısı, kovanda hastalık olup olmadığı kontrol edilir. Kovan dip tahtalarının bakım ve temizliği yapılır, uygun olmayan malzemeler/kısımlar var ise değiştirilir. Arı yetiştiricileri, kovanlarını ilkbaharda özellikle nektar veriminin iyi olduğu bölgelerde/alanlarda konaklatmayı tercih ederler. Konaklama yerlerinin seçiminde kovanların yerleştirildikleri çevre şartlarının ve kovanlar arası mesafelerin uygunluğuna dikkat edilir.

Çerkeş Çiçek Balı üretimi için; arı yetiştiricileri tarafından nektar akışı verimliliğine/kalitesine göre kovanların/arılıkların yeri değiştirilebilir. Bu iş ve işlemler; üretim döneminde düzensiz yığılma olmamasına dikkat edilerek, ilgili mevzuat ve Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS) dikkate alınarak Çerkeş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün koordinasyonunda yapılır.

Bal hasadında, arıların kışın beslenmesi ve bu ayları rahat geçirmesi için, kovanlara yeteri kadar bal bırakılır. Ayrıca hava şartlarına bağlı olarak kış mevsiminin uzaması ihtimaline karşı tedbir olarak sonbahar beslemesi yapılması ve genellikle besleme faaliyetlerinin akşamüzeri saatlerinde gerçekleştirilmesi tavsiye edilir.

Arıların nektar ve polen toplamaya başladığı zaman ve sonrasında destek beslemesi yapılmaz. Arıcılık faaliyetlerinde, arılar polen ve nektar toplamaya başladığında veteriner ilaçları vb. herhangi bir kimyasal uygulanmaz. Nektar ve polen toplama süresince arı kovanlarının önüne, yeterli su kaynağı yoksa uygun şekilde temiz su konularak arıların su ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olunur.

Zararlı Mücadelesi: Arılarda oluşabilecek hastalık ve zararlılara karşı ilgili mevzuata uygun ruhsatlı ilaçlar kullanılır. Bu ilaçların kullanımında ilgili prospektüslere uyulur.

Bal Akım Dönemi, Hasat ve Süzme İşlemleri: Çerkeş Çiçek Balı üretimi; genellikle mart-nisan ayları itibarıyla çiçeklenmeye başlayan bitki florasındaki çiçek özlerinin/nektarların arılar tarafından toplanması ile gerçekleşir. En iyi nektar akışı ve dolayısıyla üretim sezonu haziran-temmuz aylarında başlar. Yapılan arıcılık faaliyetleri genellikle uygun ahşap, plastik, strafor vb. taşımacılığı kolay malzemelerden üretilen kovanlar kullanılarak gerçekleştirilir.

İklim ve yetiştiricilik koşullarına bağlı olarak Çerkeş Çiçek Balı hasadına genellikle temmuz ayı sonunda ana nektar akımının bitmesini takip eden hafta içerisinde başlanır. Bal hasadı belirgin olarak balların arılar tarafından sırlanmasından sonra yapılır. Peteklerin en az üçte ikisinin ya da tamamının sırlanmış olması istenir. Çünkü balların sırlanmasından önce yapılan hasat işlemi, nem oranının yeterince düşürülemediğinden dolayı balın bozulmasına neden olur. Hasatta soğuk hava şartlarının olduğu günler, balın petekten ayrılması zor olduğu için tercih edilmez. Hasat edilen bal, kovanın ballık kısmından alınır, kuluçkalık bölümünden alınmaz.

Arılar ballarını olgunlaştırdıkları petekleri, çerçevenin üst çitasından başlayarak aşağı doğru sırlarlar. Eğer ballı bir peteğin en az 2/3'ü bal dolu gözlerle sırlanmışsa petek balının olgunlaşmış ve balın hasat edilmeye hazır olduğu kabul edilir.

Hasat yapıldıktan sonra en kısa sürede sağım kolaylığı için süzme işlemine geçilir. Süzme işlemi; balın akıcılığını kaybetmemesi, hastalık ve zararlı etmenlere meydan vermemek için en kısa sürede yapılması gerekir. Bal hasadının arıların daha sakin olarak kabul edildikleri sabahın erken saatlerinde, havanın sıcak olduğu zamanlarda yapılması tavsiye edilir. Kovana genellikle duman verilir sonrasında kovan açılır. Ballıktaki sırlı petekli çerçevelerin arıları alt kata indirilir ya da silkelenerek toplanır.

Süzme için ayrılan çerçeveli balların sırları; sır tarağı, elektrikli bıçaklar vb. ile kullanılarak alınır. Daha sonra elle veya santrifüj özelliğine sahip bal süzme makinelerine yerleştirilerek petekli balların süzme işlemi yapılır.

Süzülen ballar gıda işletmecileri tarafından gıda ile temasa uygun dinlendirme tanklarına alınır. Bu tanklara alınan ballar birkaç gün süreyle dinlendirilir. Böylelikle parçacık, kabarcık vb. istenilmeyen unsurların çöküp balın homojen bir görünüm kazanması sağlanır. Dinlendirilen ballarda bulunabilecek parçacık, kabarcık vb. ayrıştırılması için ayrıca ince eleklerden geçirilerek balın süzme işlemi tamamlanır. Böylelikle bal içerisinde bulunabilecek yabancı maddeler tankın yüzeyinde kalır ve balın istenilen kendine has rengi ve görünümü sağlanır.

Ambalajlama, Depolama ve Muhafaza Koşulları: Çerkeş Çiçek Balı; ambalajlama/dolum noktasından tüketiciye ulaştırılana kadar tüm aşamalarında temiz ve kuru ortamlarda, kokulardan arı biçimde, doğrudan güneş ışığına maruz kalmayacak ve 25°C'yi aşmayacak şekilde muhafaza edilir.

Çerkeş Çiçek Balı; hemen tüketiciye arz edilmeyip doluma geçilmeyecek ise daha uzun süreli depolanabilmesi için serin ve güneş görmeyen ortamlarda depolanır ve muhafaza edilir.

Piyasaya Arz: Çerkeş Çiçek Balı; Türk Gıda Kodeksine uygunluğu kontrol edildikten sonra süzme bal ve/veya petekli bal şeklinde, gıda işletmecileri tarafından belirlenen gıda ile temasa uygun ambalajlara konulur. Çerkeş Çiçek Balı; gıda ile temasa uygun ambalajlarda ilgili mevzuata uygun etiket bilgileri ile tüketiciye/piyasaya arz edilir.

Denetleme:

Denetimler; Çerkeş Belediyesi koordinatörlüğünde; Çerkeş Belediyesi, Çerkeş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Çerkeş Bal Üreticileri Birliğinin katılımıyla en az üç kişiden oluşan denetim merci tarafından gerçekleştirilir.

Çerkeş Çiçek Balı ile ilgili arı yetiştiricileri ve gıda işletmecileri; Çerkeş Bal Üreticileri Birliği ile Çerkeş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından liste halinde kayıt edilir. Yerinde kontrollerde kovan sayısı, arılık yerleri, konaklama noktasının uygunluğu ve bölgenin bitki örtüsünün çeşitliliği kayıt altına alınır. Bu ürünü üreten arıcılar, her yıl Çerkeş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne arılık yerleri, koloni sayıları vb. bilgileri içerecek şekilde bildirimde bulunur. Bu kayıtlar ürünün izlenebilirliğinin sağlanması için Çerkeş Bal Üreticileri Birliği ile Çerkeş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından muntazam şekilde kayıt altında tutulur.

Denetim merci tarafından aşağıdaki hususlar denetlenir:

- Çerkeş Çiçek Balı coğrafi işareti kullanım biçiminin uygunluğu,
- Üretim metoduna uygunluk,
- Arılık yerlerinin bildirimdeki alanlarda olup olmadığı,
- Hasat döneminde yapılan işlemlerin uygunluğu,
- Çerkeş Çiçek Balının ambalajlama, muhafaza ve depolama koşullarının uygunluğu,
- Çerkeş Çiçek Balının piyasaya arzının uygunluğu.

Denetim merci tarafından gerekli görülmesi halinde, Çerkeş Çiçek Balından tekniğine uygun olarak bal numunesi alınması ve analiz edilmesi sağlanır. Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler, denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir.

Denetimler yılda en az 1 kez yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler; 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Çerkeş Belediyesi tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim merci, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasındaki hukuki süreçleri yürütür.